

LA VEU DE CATALUNYA

SETMANARI POPULAR

PRO ARIS ET FOCIS

REDACCIÓ:

Duch de la Victoria, número 9, 2.^{on}

ADMINISTRACIÓ:

Dormitori de Sant Francesch, núm. 5.

Sumari: Conseqüències del menyspreu de les Nacionalitats, per N. Font y Sagué.—Alf 'l malcarat. (Rondalla turca,) per la traducció: Joan Poble. —Mortal (poesia) per J. Ruyra.—Moviment Regionalista.—Dietari del Principat.—Notes curioses, per Ramón N. Comas.—BOLLETI SETMANAL: Santoral.—Efemérides.—Fires.—Festes majors.

CONSEQÜÈNCIES DEL MENYSPREU DE LES NACIONALITATS

De la important obra de l' Abbé Martinet *La Science sociale*, estrayem els següents párrafos interessants per quants treballam per la reconstitució de les nacionalitats.

«Un cop desballestada la Europa cristiana, per les revolucions religioses del segle XVI, y quedant el Vicari de Jesucrist sense autoritat en els concells de la política general, les nacions petites quedaren sense defensa contra la enveja de les grans.

Els Reys, investits pel protestantisme del dret més que diví de reformar lo cristianisme, ¿podien refusar el plaer de emmotllar á la seua manera nous pobles ab els fragments dels antics? El martiri de les Nacions y el menyspreu més insolent de llurs drets y llibertats daten de aquesta época.

No diré res de la primogénita de les víctimes, de la Irlanda, posada sots lo jou desde aleshores, y atormentada continuament per dos botxins, dels quals, l' un sembla duplicar la energia quan l' altre reposa: la aristocracia inglesa y la fam. No diré res de la infortunada Polonia, esquartejada per les seues vehines, sense que s' axequés una veu de protesta, en un segle embrutit per filosofhs qui no parlaven més que de justicia y de humanitat.

Arribam á la gran, á la solemne, á la freda y pacífica immolació de les nacionalitats que oferiren, en 1815, al geni de les revolucions, els qui 's deyen restauradors de la Europa.

Respecte á les intencions, Deu sols n' es el jutge; tot esperant que nos les manifeste el gran dia de les revelacions, tenimles per honorables. Pero, en quant als actes polítichs, comesos devant tot l' Univers, podem ben dir que han portat á les entranyes del cócs social els elements més actius de una dissolució general y ¿no 'ns será permés calificar semblants actes anome-

nantlos *la obra de la més cega concupiscencia dirigida per la més cega política?*

Que feren, donchs? Els més forts, després d' haver prés lo que 'ls convenia, repartiren lo restant entre 'ls débils. En aquest innoble esquarterament no 's tingué en compte per res lo que constituheix la vida dels pobles, la religió, la llengua, lo passat históric, les seues simpaties, los seus interessos materials. S' enfonzá el ganivet en les seues carns vives, se tiraren els membres palpitants dintre 'ls plats de les balances, y se digué á quiscún: Vetaquí la teua part, guárdala bé!

Quina fou la conseqüència immediata d' aquest bon treball de cansaladeria política? Fou un treball semblant en cada nou Estat.

Les grans potencies havien fet una Europa á la imatge de llur sabiduría. Cada Rey procurá ab totes ses forces assimilar les conquestes fetes, y no perdoná res pera deslliurarse de les diferencies de religió, de llengua, etc., que eren un obstacle pera la unitat dels Estats y un perill pera l' pervindre.

Qué ha produhit lo treball de assimilació política y civil? Escoltám á un dels publicistes més moderats:

«La Europa ha ensajat, diu M. de Tocqueville, durant mitg segle, gran nombre de revolucions y contra-revolucions que la han somoguda en sentits contraris. Pero tots aquestos moviments s' assemblen en una cosa: tots han commogut ó destruhit els poders secundaris. Els privilegis locals que la nació francesa no havia abolit en els payssos conquistats per ella, han acabat de morir sots los esforços dels prínceps qui la han vençuda. Aquestos prínceps han menyspreuat totes les novetats que la revolució havia creat en llurs estats, esceptuant la *centralisació* es lo únich que han conservat (1.)»

Sí, aquests grans polítichs se digueren: Mireu la França, quina unitat més admirable! Y,

(1) De la Démocratie, etc. t. IV, 4 part. c. V.

sense considerar que la França era ja la nació més homogènea, la més una, avans de les triturations revolucionaries, sense dubtar dels sufriements y perills que l' excés de unitat ha creat en aquest bon pays, miraulos á tots passejant lo carro de ferro de la centralisació sobre cent pobles diferents que 's treballa desapiadadament pera barrejarlos! Senyalém, ab poques paraules, algunes de les conseqüències d' aquest sistema encara més inepte que barbre.

I.—S' ha refredat pregonament, sense destruir-lo, el sentiment més viu y més enérgich, després del sentiment religiós, del qual se distingeix ab prou feynes: l' esperit de nacionalitat. Una nació qui 's recorda d' haver tingut en tot ó en part lo govern d' ella mateixa, pot fins á cert punt sufrir y acceptar lo govern de un príncep estrany; pero ella comprén que li demana ministres pera son concell y funcionaris pera l' exercici de sa soberania. Pero si la fa governar y administrar quasi esclusivament per aquells que ella, la Nació, mira, no sense rahó, com á estrangers y algunes vegades com á enemichs, es una injuria que no 's perdona. Donchs, açó es lo que passa generalment en les aglomeracions d' Estats infantats pel dret del més fort.

II.—Els governs, havent destruhit ó absorvit totes les institucions, totes les fundacions y totes les corporacions mitjansant les quals els nostres passats havien procurat lliberalment per les necessitats morals y materials de les generacions futures, han degut constituhirse en provehidors y regidors universals creant aquesta aristocràcia burocràtica qui *forma una nació dins cada nació*, com diu molt bé M. de Tocqueville; nació que 's pot definir: *un immens engranatge de màquines propies pera manipular un poble de autómates*.

Veuse aquí ab poques ratlles com la centralisació actual ha restaurat en certa manera els pagesos de remensa: «Quan lo pagés, després d' haver regat ab la suhor de son front una terra quals fruyts li pren l' Estat, entra en sa masia, al menys pot dir: Soch á casa meua! Pero, no, no es veritat; l' Estat es á la porta pera exigir un peatge, á les finestres pera tarifar l' ayre y la llum. Fá inventari dels mobles, compta les persones, mideix les botes de ví, mesura ab els dits de una madastra la sal necessaria per la vianda y el tabaco qual ús consola y recrea al obrer. L' Estat es allí pera clavar les urpes á cada moviment de les successions de pare á fills; pera posar sagells allà hon hi hage quelcom, no á guardar, sino á pendre.

Vesten á la Iglesia y veurás que no es ni del Deu que hi habita, ni del poble que la ha construhida, sino que pertany al Estat qui se digna

dexarla per lo culte y pot tancar-la ó subastarla quan li plaurá.

Vesten á la casa de la vila y encara estarás en la casa del Estat, desde allí mana y disposa de tot el municipi. ¿Teniu una casa de caritat, un hospici, un hospital, una institució qualsevol de beneficencia, coses poch análogues al caràcter del Estat? Donchs es necessari que ell la administre, ó la triture.

En una paraula, l' Estat ho es tot, ho té tot y ho fa tot; cria als nens, alimenta als pobres, assisteix als malalts: quefers generals y particulars; interessos públichs y privats; associacions religioses, sabies, comercials, industrials; ell enllassa, domina, reglamenta y ho ofega tot en els plechs y replechs de sa cadena burocràtica. S' ampara dels grans capitals mitjansant els empréstits, dels petits per les caxes d' estalvis, de la industria per les mines. Carreteres, ports, canals, treballs públichs, ferro-carrils, etc. Tot sots lo seu domini... (1)»

III.—Els pobles han perdut la religió del poder y de les lleys! esclamen dolorosament alguns conservadors; y 's troben ab que 'ls sacerdots no insistexen pas sobre aquest dever capital.

—Donchs sí, la religió del poder y de les lleys está perduda; pero, ¿qui 'n té la culpa? Si després de tot açó que han vist y provat durant tres sigles, principalment aquests darrers cinquanta anys, els pobles haguessen conservat intacta la religió del poder y de les lleys, ¿no hauriam de confessar que haurien perdut la noció cristiana del poder y el sentiment de la dignitat humana?

Els sacerdots sols son impotents pera restaurar la religió del poder, y si ho intentassen no farien més que perdre el poder de la religió.

La tan desitjada restauració del cult del poder y de les lleys sols es possible mitjansant dues condicions: 1.ª, que l' exercici del poder y les lleys no sien més lo menyspreu públich del dret de Deu y del dret dels pobles; 2.ª, que procuren ésser lo que deuen, açó es, l' instrument de Deu pera la felicitat dels pobles.»

N. FONT Y SAGUÉ.

ALÍ 'L MALCARAT

(RONDALLA TURCA)

Veusuaquí, que una vegada hi havia á Damasc un mercader de melons dit Alí-ben-Aboul, de força gentil presencia, però que solia gastar, quan la venda no li anava prou fina, en los mercats estiuenchs de la ciutat, un geniò que Deu nos en guart!

Un día d' aquests de mercat s' estava Alí en

(1) *Statolatrie ou communisme legal*, ch. VII.

una reconada de la plaça, assegut entre ses fruytes, les cames creuades demunt la estora que li feya d'estancia y s'esgargamellava cridant: «compreu, compreu melons! qui vol melons dolços com mel?»

Ab axó atreya bé de gent que s'empentejava entorn seu, mentre 'ls mirava Ali capficat y malcarat, puix aquell matí 'ls negocis no li marxavan pas prou bé.

—Ep, marxant de melons,—va dir un alarb acotantse pera mirarne un—á com vens aquesta carabassa?

—Aquesta carabassa!—repetí Ali cremat—mala ventada se t'enduga! la peste t'ofegue, açó, una carabassa? ximple, mes que ximple!

—Bé, no t'enfades, home, no t'enfades—respongué l'altre alçantse;—d'altres n'hi ha que 'ls teus de melons al mercat, y sobretot altres marxants... y se'n aná.

A la curta estona un beduhí s'acostá calmosament, preguntá 'l preu dels melons y 'ls trobá massa cars. Ali se'l mirá y ab mal modo:—tal volta te 'ls regalás?—digué.

—No, mercés, fora massa bona compra, respongué, y marxá tot embolicantse ab son albornós.

Al bell rato una noya feu, mirant fit á fit y ab picardia al venedor:—Ahir me vas donar un carabassó; tria mellor, avuy.

—Estich segur de que ments!—digué Ali:—d'altra banda, totes les dones ho sou de mentideres... mentrestant li presentava molts melons, però cap li acabava d'agradar, á aquella xicota: l'un era massa lleuger, l'altre massa madur, l'altre verdejava. Ali perdé la calma y baladrejá:—Quan s'ha d'acabar açó? Ni tu matexa ho sabs lo que vols! Vesten al diable!—Ja me'n hi vaig—respongué la minyona sens endursen res:—y al ésser ja lluny lo rebregá y omplí de malediccions. D'enfadat, Ali dexá ab tanta furia 'l meló que 's partí en dos. Y tot passá poca diferencia igual fins á l'hora del sol fort, que 'l mercat ple-gá sens que Ali hagués venut boy res.

Extengué sa estora demunt la fruyta y bastia ab una pell sa tenda, quan vegé aprop un vell arrepenjat en un bastó tot nuós. Semblava cansat y venir de fort lluny, puig anava tot empolsaguerat.

—Ali, fill d'Aboul—li digué—no fas pas cara d'esser gayre ditzós.

—Ni tu tampoch—replicá Ali ab veu aspre, mirant al vell ab ayre de menyspreu—y d'hon vens? qui ets?

—Jo—respongué 'l desconegut—soch lo vell Mohamet que retorno d'un peregrinatge á la Meca. Possehesch lo secret de fer felços als hòmens.

—¡Que Alá vos curumulli de bens!—digué Ali:—si 'm voleu vendre eix secret vos en donch la meytat de lo que tinch.

Lo jay feu una ganya.

—Voleu tota ma parada?

—No; donam solzament la meytat de ton dinar y de la ombra de ta pell.

—Entrauhi sota—exclamá Ali:—entrauhi y seyéu; y li doná recapte y tabach de Smirna.

Un cop sentat, feu lo vell, tot menjucant y xuclant ensemps la caragolada pipa:—Comptam, fill, tos enuigs jo 'ls goriré.

Ali ho feu llargament... sos melons no eran dels mellors y mes grossos? y ab tot, ja ho veyeu, Mohamet, casi ningú me'n compra...

—Açó es cert—digué 'l vell—he observat que ton comerç no va pas com cal. Escolta, fill meu: si ara 't deya tota la sabiesa de Salomó ó 'ls surabs del Alcorá no ho capirias: lo discurs més eloqüent es l'exemple: dexam, donchs, tos vestits, pren los meus y mon bastó y posat allá hon jo era quan m'has vist, dexantme fins al vespre reemplaçarte: no mes, recordat bé de lo que faré.

Ali ho feu axís: totjust s'acabava de trasmutar, (eren tres hores) un xicotot sonant una campana anunciava que 'l mercat tornava á començar.

—¿Y ara?—feu passant vora voreta del nou marxant de melons—qué hi fà aquest bon home tan vell á la parada d'Ali?

—Ah, estrofa,—respongué Mohamet rihent—tu sens ulleres has vist que jo era vell, y jo de darrera les meues, endevino que tu serás lo fadrí mes escaygut de Damasch.

Lo petit alarb, un xich confós:—Axí, donchs, Ali ha cedit sa parada?

—Ja ho veus, jo vench melons.

—Y be, oyda y bona venda—digué 'l baylet:—vaig á fer saber als gormants que vos sou qui te 'ls melons mes flayrosos. Y marxá.

Una criada qui comparegué trobava l'un després l'altre 'ls melons massa verts ó massa madurs.

—Espérat—digué 'l vellet ab veu misteriosa:—en tinch apart pels entesos com tú: y agafant un gros meló al etzar, d'un recó, li posá al braç.

—Enhorabona—feu ella:—vos al menys sou un marxant amable. A reveure, demá tornaré.

Un negre esguardava ab cobdicia les fruytes, pró les trobava cares.—Sí, es cert,—exclamá Mohamet—que son ben cares; mes qué hi vols fer, fill? les soleyades, la secada... en fi, perque ets egipci y la teva terra es la més bella del mon, te 'ls daré al preu que 'm costan.

Esvanit d'haver nascut en la més bella terra

del mon, lo negre ne prengué un, lo pagá sens regatejar y s' allunyá, prometent tornar aviat.

Fins al cap-vespre, Mohamed tingué per quiscú un bon mot y un dolç somriure, no s' enfadà gota, y preguntant per la salut dels uns y pels negocis dels altres, rigué de cor ab tots y aplegá una gentada entorn de llur extesa de melons.

Quan Alí comptá les grans ganancies d' aquell dia, exclamá admirat:—Vos sou algun profeta revingut á la terra pera acórrem.

—No, fill meu,—digué Mohamet,—jo só un hom com tú, á qui 'ls anys ensenyaren la sabiesa. Escóltam:

«Per viure en pau ab tos semblants, convé no oblides que la impaciencia agreja 'ls cors y 'ls aparta; mes la dolçura 'ls retorna.»

«Pera rehexir en tos negocis, recordat que les mosques s' atrapen ab mel.»

«Qui fá per may enfadarse te seny; qui 's vol enfutismar es foll.»

Alí aprengué de cor exes máximes: á fi d' any pogué comprar una estora nova y afegir á sa tenda una pell y á son cabal unes piastres: y d' allavors ençá visqué en pau ab los demés y ab ell meteix.

Per la traducció: JOAN POBLET.

I M O R T A !

*Tornant d' apartats confins,
busquí per prats y camins
la bella del meu deliri,
la busquí en prats y camins,
en arbredes y jardins
y era morta, al cementiri.*

*Me n' hi aní desesperat.
Prompte en aquell camp sagrat
hi descobrí sa fossana...
Oh tristíssim camp sagrat,
pera 'l seu cos delicat
ta jassa es ben poch galana!*

*Com deu oprimirli 'l pit
la flassada d' aquest llit,
est pa de terra amassada!
Oh flassada del seu llit,
al mirarte m' he estremet,
qu' ets ben dura y ben pesada.*

*En los rosers d' un erol
reflava un rossinyol
sota 'ls salzers melangiosos...
Oh rossinyol, rossinyol,
com augmentaven mon dol
los teus càntichs amorosos!*

*Lo cel era d' un blau pur,
la llum bullia en l' atzur,
l' aura entre les flors dormia...
La llum bullia en l' atzur,
mes per mí era tot obscur
sense la estimada mia.*

*Ab un terrible fervor
la mort demani al Senyor:
tan gran era 'l meu martiri.
Oh Senyor meu, oh Senyor,
la vida 'm feya més por
que 'l sot fret del cementiri.*

J. RUYRA.

MOVIMENT REGIONALISTA

ESPANYA

Catalunya.—Lo notable escultor catalá En Agustí Querol, ha començat á modelar la estatua del eminent poeta fundador del Teatre Catalá, Frederich Soler, pera 'l monument que tracta d' axecarse á sa memoria, en nostra ciutat.

—Definitivament en lo programa de les vinents festes que Tarragona dedicarà á sa patrona Santa Tecla, hi figurará la colocació del retrato del malaguanyat escriptor Joseph Yxart, en la Galeria de Tarragonins ilustres y de una lápida en la casa ahon va nexer tant eminent crítich.

—Dissapte vinent, á dos quarts de deud el vespre, la *Asociació Popular Regionalista*, celebrarà una solemne vetllada necrológica en memoria del 11 de Setembre de 1714 y en honor de tots los mártirs de les llibertats catalanes.

—Llegim en una carta dirigida á *La Renaixensa* desde Granollers ab data 24 d' Agost:

«Ab motiu de celebrarse la festa major de Mollet varem trobarnos ahir á casa 'l digníssim President del *Centre Catalá*, senyor Plantada, diferents companys de causa d' aquesta comarca, quedant tots impresionats en la sentada que tinguérem, dels progressos que de mica en mica va fent la idea catalanista en diferents pobles d' aquets indrets. Lo primer dia de festa ó sia 'l diumenge, varen ésser sorpresos los molletans y 'ls molts forasters que hi havia en la esmentada població, ab la aparició d' una magnífica bandera catalana onejant en la fatxada del *Centre Catalá*, nova bandera que ha comprat dita corporació y que rumbejará en totes les festes assenyalades.

»Actualment es Mollet en aquest cantó de comarca la població que en massa compacta sab donar més probes de bons sentiments patriótichs, pero no es aventurada la suposició de que avans de gayre podrà tenir ajuda colectiva. Ara mateix y referintme á un fet circumstancial, nos trobém ab una gran excitació entre 'ls propietaris per los nous investigadors que van de poble en poble, exigint sense contemplacions á res ni á ningú, lo que no hi ha, ó sia diner, malhaguanyat per ells. Y com que aquestes visites y tals arbitraries impositions no serán les darrereres, porque indefectiblement han d' anar en augment, gracies als desacerts dels polítichs governants y á la ajuda més ó menos declarada de tots los que aspiran á serho, nos esperança açó molt

de que pot donar una forta empenta á la gent honrada cap á la idea salvadora per nosaltres defensada, que si una part d'ella no s'hi ha volgut acullir francament y d'una manera decidida quan hi ha sigut convidada ab bones rahons, la evidència dels fets li portará per forsa.»

—Segons diu la *Bibliografia española*, la notable publicació *Revue Hispanique*, que surt á París, donará á conèixer pròximament una obra de molt interès pera 'ls estudis de llingüística catalana. Se tracta de la fel·le troballa d'un exemplar complert d'un copiós vocabulari català-llatí y llatí-català, imprés en caràcters gòtics, á Barcelona, per Carles Amorós dintre 'l primer decenni del segle xvi, y anterior, per consegüent, á les obres similars de que 's te notícia. L'autor del vocabulari no consta en les *Memorias* de Torres Amat, ni en el *Suplemento* de Coromines.

—Lo *Círcol Catòlic* de Sant Joseph de Sant Andreu de Palomar, celebrá lo dia 22 d' Agost una lluhida vetllada literaria-musical, dedicada al Reverent senyor Rector y presidida pel mateix. En ella hi prengueren part los individus de la secció literaria, distingintse en les poesies los senyors Alcoverro, Roviralta y Badosa.

Lo Sr. J. Clapés y Corbera pronunciá 'l discurs de fondo.

La part musical estigué á càrrech del Choro del *Círcol* y d'alguns professors de violí, violoncel·lo, piano y armónium, essent tots los treballs molt aplaudits.

Tant los programes, com los esmentats treballs foren escrits en català.

Dit *Círcol*, avuy dia 5, celebra una funció extraordinaria á benefici de la Secció choral. Hi pendrán part les seccions Choral, Dramática y Literaria; no hi ha que dir que tots los treballs serán en nostre idioma.

—Es molt probable que durant les vinents festes de la Mercé, tinga lloch la cerimonia de posar la primera pedra del monument á Frederich Soler.

—Los cartells de paret de les festes de Olot, tirats á diferents colors ab notables dibuxos artístichs, están redactats en llengua catalana.

¡Molt bé pels olotins!

—L' estreno del drama inédit «Lo Nuvi» del malaguanyat Feliu y Codina, tindrà lloch en lo Teatre Romea.

—La direcció del Colegi Peninsular establert en lo carrer Nou de Sant Francesch n.º 2, ha publicat y repartit una ben redactada circular escrita en nostra llengua, fent avinent que ha establert una classe de Llengua y altre de Literatura catalanes.

Digne de tota llohança é imitació es la conducta del esmentat col·legi.

—Hem rebut una carta firmada per En Sabí Arana, en la que referintse á la crítica d'un llibre bascongat, publicada en les columnes d'aquest setmanari, fa algunes llargues consideracions sobre la Euskaria y Catalunya, algunes equivocades y altres molt dignes de tenirse en compte.

L'esmentat senyor nos prega la publiquem, com ell ho ha fet ja en lo periòdich nacionalista biskai, *Baserritarra*, pero no podem complaurel per dues rahons: 1.ª, perque insertar una réplica á la crítica d'un llibre, escrita per qui no hi te cap interès particular, sentaría un precedent que no podem establir; y 2.ª, perque procurant nosaltres la existencia de bones relacions entre la Euskaria y Catalunya, que encara que de diferenta raça sofreixen un mateix jou, la esmentada carta conté algunes apreciacions que serien perjudicials á la concordia que per be de tots ha de

regnar entre 'ls qui treballém pera la restauració de les verdaeres nacionalitats.

—Lo setmanari independent de Berga *La Verdad*, publica la següent declaració, en lloch de preferència:

«Atés l'esperit verdaderament català, que va desenrotllantse d' algun temps á aquesta part en nostra comarca, y veyent que per mala sort n'hi han encare que no saben conèixer lo que es ésser regionalista, y engegats y lligats per certs llaços ab lo centralisme combaten nostres ideals; ja que avuy en bona hora y ab envejable germanor han començat á arreplegarse sots l'ombra de nostra sagrada bandera alguns fills d'exa ciutat ab lo nom de *Foment Regionalista de Berga*, y desitjant nosaltres aydarlos ab la santa empresa que han escomés, comencém avuy á publicar aquest article, no dubtant de que farà fruyt en lo cor de tots los bons ciutadans, que vulgan lo be y prosperitat de nostra terra.»

A continuació publica un article titulat *Lo Regionalisme*, original d'En Pere de Madrona, que dona una bona idea de lo que son nostres doctrines.

Molt nos complaurá que nostre estimat company segueixi propagant la bona nova per la comarca bergadana.

¡Avant sempre!

—Lo diumenge passat l'*Orfeó Català* visitá la vila del Masnou.

Al arribar á aquella població l'Alcalde, En Pau Estapé, los convidá, á pendre café, obsequiant á les senyoretes orfeonistes ab bonichs poms de flors. Los individus del *Orfeó*, cantaren en agraïment, algunes composicions que foren molt aplaudides.

Les societats del Masnou, issaren ses banderes y guarniren sos balcons. Al passar l'*Orfeó*, per devant del Ateneu, los socis tiraren sobre 'ls orfeonistes y sa Senyera, fulles y corones de llaurer y olivera. Los coristes los saludaren ab entussiasmes aclamacions á Catalunya y al Masnou.

Devant de la Casa de la Vila s'havien plantat dues altes entenes engalanades ab garlandes de ramatge que sostenien dues targes en les que 's llegia: «Gloria al *Orfeó Català*» «Masnou á son fill Lluís Millet.»

Una comissió del *Orfeó*, pujá á saludar al Ajuntament que, acompanyat de distingides persones de la vila, los va rebre en la sala de sessions. L'Alcalde agraí molt tan delicada mostra d'atenció y feu present que 'l Municipi, entussiasma admirador del *Orfeó Català* y orgullós de que son mestre sia fill de aquella vila, havia pres l'acort de posar en la artística Senyera, emblema de la institució coral, una corona de llaurer d'or y plata. Al complimentar aqueix acort lo Sr. Estapé, tots los presents aplaudiren y 'ls orfeonistes aclamaren á Catalunya y al Ajuntament del Masnou.

Allí mateix, una comissió del Cassino del Masnou feu present al Sr. Millet, del títol de soci honorari, dedicantli sentides paraules d'alabança.

Lo Sr. Millet, molt commogut per los obsequis de sos compatricis, los agraí ab paraules molt inspirades que revelaren la delicadesa y un cor de veritable artista.

Al apareixer en lo balcó principal de la Casa de la Vila, la Senyera coronada, los orfeonistes y 'l nombrós públich, reunit al carrer, la saludaren ab grans aplaudiments y visques al *Orfeó*, y al Masnou. Se cantá lo «Cant de la Senyera» que fou aplaudit ab gran entussiasme.

A dos quarts de quatre començá lo concert: la primera

part del programa estava compost de cançons populars catalanes y mallorquines, essent totes molt aplaudides especialment lo solo que cantà Na Emerenciana Wehrle, directora de la secció de senyorettes del *Orfeó*, en la cançó «Lo cant dels aucells.» «Lo noy de la mare» armonisat per lo mestre Comella, que entonà la secció de noys, fou també rebut ab forts aplausos. L' estreno del cor à sis veus «La bandera catalana» del mestre García Robles, que fou cantat ab molta valentia, fou motiu d' una gran ovació que l' auditori feu à son autor, à qui obligà à surtir diferents vegades à les taules del teatre. Es una composició de gran efecte, de superior inspiració y que honra à son autor. Sobressurt lo solemne cant dels sacerdots que sembla una consagració de la bandera; la tendre y deliciosa cançó de les mares que exciten à sos fills à estimar à la patria y à venerar la bandera, y 'l grandios final d' una esplendides inimitable.

La segona part, composta exclusivament de música polifònica religiosa de Palestrina y Victoria, fou també molt aplaudida.

En la tercera part se distingí la secció de senyorettes en «La Verge bressant» de Cèssar Franck y la secció de hòmens en «Los Pescadors» de Clavé, que foren cantats ab una perfecció inimitable.

Al dexar los coristes la vila del Masnou, foren despedits per un públich nombrosíssim que 'ls saludà ab forts aplaudiments y entusiastes aclamacions, correspostes per los del *Orfeó*, ab forts visques à Catalunya, al Masnou y à son Alcalde.

—Lo veredict del Jurat Calificador del certàmen del *Centre Catalanista* d' Olot, es lo següent:

Flor Natural.—S' adjudica à la composició senyalada ab lo número 171, titulada: *A la meua enamorada*, lema: Alegoria.—Primer accésit, à la del número 43, *Paisatge*, lema: Naturalesa.—Segon accésit, à la del número 185, *Lo cant popular*, lema: Una cansoneta nova, etz.

Premi de la Junta organitzadora.—No s' adjudica.—Accésit, número 94, *Lo comte Tallaferro*, lema: ¡Ay moros de moreria, vos heu dextat ben joval!

Premi del Ajuntament.—Desert.

Premi d' En Marián Bassols.—Desert.

Premi del Rvnt. senyor Rector.—No s' adjudica.—Accésit, número 56, *La caputxa*, sense lema.

Premi d' En Joseph Esquena.—Desert.

Premi de «El Arte Cristiano».—No s' adjudica.—Accésit número 22, *La veu de Jesús*, lema: Veniu à mí.

Premi d' En Miquel Blay.—Número 177, *Anyoransa*, lema: Aquí 'l dolor me consúm.—Accésit, número 136, *Anyoransa*, lema: Qui la patria no s' estima, etz.

Premi d' En Laureá Barrau.—Número 199, *Epistola moral à Gabriela*, lema: Qui vol segur, etz.—Accésit, número 179, *Lo riu y la lluna*, lema: Castigat, etz.

Premi d' En Enrich Galwey.—Número 168, *La primavera al camp*, lema: Amorosa.

Premi d' En Joseph Berga y Boix.—No s' adjudica.—Primer accésit, número 138, *Llegenda mitològica geronina*, lema: Mitologia Catalonia.—Segon accésit, número 85, *Bruniselda y Gaciell*, lema: Qui me ho va contar, etz.

Premi d' En Marián Vayreda.—No s' adjudica.

Premi d' En Joseph Berga y Boada.—Número 160, *Caixa de sastre*, lema: Quatre mostretes.

Premi d' En Celestí Devesa.—No s' adjudica.

Premi d' En Menció Domenge.—Número 26, *Fantasia d' amor*, lema: L' amor, etz.—Accésit, número 115, *Aubada*, lema: L' amor ¡tot es amor!

Premi d' En Ignasi Buxó.—Número 14, *Gloria al treball*, lema: In sudore, etz.

Premi d' uns quants joves catalanistes.—Número 15, *Cansó patriòtica*, lema: Al jovent catalanista.—Accésit, número 72, *La cansó dels catalans*, lema: La música, etz.

Premi humorístich.—No s' adjudica.

Premi musical ofert per una agrupació d' artistes.—Número 146, *Himne montanyench*, lema: Oh fills de les montanyes.

Premi extraordinari. (Acordat per lo Jurat).—Número 184, *Cansó montanyenca*, lema: Amunt y fora.

Lo repartiment de premis se celebrarà lo dia 10 d' aquest mes à les deu del matí.

ESTRANGER

França.—Traduhim de *Le Journal de Pyrénées-Orientales*:

La descentralisació.—Fa algunes setmanes, Mr. Boucher, ministre de comerç, presidia en lo Llemosí, una festa organitzada per sos compatriotes en honor de la descentralisació local.

Ben darrerament, lo President de la República anava à Orange cridat pel Felibrige provençal.

La idea nacionalista fa donchs lo seu camí y 's posarà cada dia més al primer terme de les preocupacions dels hòmens que estiman lo seu pays.

L' individu recobra sa virior y totes les seves qualitats naturals en la vida de familia. Llibertantse de la centralisació sens frè, la França retrovarà sa pintoresca personalitat y la sava vigorosa que l' enlayrà un temps al primer rengle de les nacions.»

Austria-Hungria.—Los alemanys de Bohemia, s' han negat à pendre part en la conferencia de que parlarem en un de nostres números anteriors. Los comtes Badeni y Goluchowski, partiren de Viena cap à Ischl, ahon es ara l' Emperador Francisco Joseph. Sembla que aquest soberà està molt disgustat per la actitud intransigent dels alemanys y es fàcil que les conseqüències ne sien una modificació del ministeri en sentit de la majoria autonomista de la Cambra de representants, y potser també una modificació de la Constitució.

D. FELIU MARÍA DE FALGUERA

Antich catedràtic d' aquesta Universitat literaria de la que 'n era lo Degà dels jubilats; notari acreditat del Il·lustre Colegi de Barcelona y zelós mantenedor de la dignitat professional, reuní qualitats sobressortints pera esser elevat al càrrech de Degà d' aquella corporació, pero à totes aquestes hi ajuntà les d' ésser un entusiasta defensor del Dret Català, en quantes ocasions se li presentaren.

Dexa escrites algunes obres referents à la professió que ab tant lluhiment exercí, les més referents à la pràctica de nostra legislació regional y la revista «La Notaria» que data del 1858, pert en ell un de sos fundadors. Lo poble de Plegamans li ha donat cristiana sepultura, essenthi portat desde Barcelona hon va escaures sa mort. Deu lo tingua en sa santa gloria.

DIETARI DEL PRINCIPAT

Dia 29.

L' «Orfeo Catalá» obté una entusiasta rebuda al Masnou. Lo concert que dona en lo teatre del Círcol, resulta un acontexement, essentne ornada la «Senyera» ab una magnífica corona de plata y or. La nota mes notable es l'estreno de la composició «La Bandera Catalana», que ha escrita sobre la lletra del Mestre en Gay Saber Sr. Riera y Bertrán, lo reputat mestre compositor Sr. García Robles. Es aplaudida ab entusiasme y resulta digne del crèdit de que disfruta son autor. Deu vulla que sien altres los mestres catalans que imiten al Sr. García, perque l' «Orfeo» no tinga de acudir als autors estrangers pera aumentar son repertori.

—Llegim en los diaris que, la acreditada casa de F. Tomás, d'aquesta ciutat, ab molt bon èxit ha reproduhit l'aquarela. «En lo camp de Siebeten-Kate» per medi del novissim procediment foto-químich, anomenat dels *tres colors*, perque ab l'empleo dels colors primaris, groch, vermell y blau, s'obté en lo tiratge totes les tintes de extenses games.

Dia 30.

Mor l'antich notari catedràtic d'aquesta Universitat literaria lo Dr. D. Feliu Marià de Falguera.

—S'ensaja l'iluminació eléctrica del carrer de Fernando d'aquesta ciutat. Los vehins del carrer de Jaume I, se proposen imitar als d'aquell.

Dia 31.

—S'inaugura la parroquia de Sant Ramon del Portell, en lo bisbat de Solsona, essentne encomenada als Pares Mercenaris que antigament ja possehien aquell antich Santuari, guardador de les reliquies del gloriós Sant Ramon Nonat, fill d'aquella població.

Ab tal motiu se celebren grans festes en aquell poble, y en la missa major celebra de pontifical lo bisbe d'aquella diòcesis Ilm. Dr. Ramon Riu y Cobanes, promovedor zelós de totes les mellores de son bisbat y entusiasta revifcador de les glories d'aquell, son pays nadiu.

SETEMBRE.—Dia 2.

Lo bisbe de Vich beneheix la carretera que varis propietaris, particulars y alguns Ajuntaments, han costejat pera unir la de St. Hilari ab la qu'altres propietaris costejaren desde Espinella á Viladrau.

Notes curioses.

Aygua benehida.—No es la que generalment ne dihem per corrupció del vocable *beneyta*, que es la que tenen totes les persones verament piadoses en ses cases pera ses devocions y casos diferents, com los de tempestat, no faltant may á la piqueta del capsal del llit junt ab lo Sant Crist. Aquesta se recull durant l'any de les piques de la entrada de les iglesies, y ab major abundancia s'obté en les vigilies de les Pasques florida y granada, després de la cerimonia de la benedicció de les fonts baptismals. L'aygua benehida

es la que la fé popular li atribueix virtuts curatives ó preservatives de tal ó qual malaltia, de la que n'es considerat protector nostre lo Sant en quin honor y gloria en nom de Deu la beneheix lo sacerdot.

Com á beguda curativa es casi sempre repartida entre los devots directament del pou ó font posats baix lo patrociní d'un Sant ó Santa, quan no de la Mare de Deu, en una de ses innombrables advocacions.

Per Sant Domingo, cantis, diu l'auca antiga de les festes de Barcelona. Aquesta indicació nos porta á la memoria la costum de que en aytal dia, venien á Barcelona los pagesos del Plá á visitar l'imatge del insigne fundador del ordre de Predicadors en lo convent de Santa Caterina y lo mateix que los devots de la ciutat visitaven lo pou del Sant que 's trobava en la sagristia y de quina aygua benehida la tarde de la vigilia tothom ne bevia y se 'n enduya á casa en los cantis que 's podien comprar á la fira que á aquest objecte s'organisava.

Aquell pou, la última reliquia que 's conserva en son lloch del artístich convent é iglesia que prengué lo nom d'aquella insigne verge y martre alexandrina, d'una humil capella que en son honor existia ja al axecars aquella santa casa religiosa, que 's feu célebre en tota l'Europa cristiana. No fa molts anys que 'l tal pou se veyá en un angle del pati central del mercat que substituí lo convent. Era de pedra, de no grans dimensions y de forma vuytavada. Acusava esser d'alguns cents anys y si be no era cap cosa del altre mon, considerat artísticament, no dexava de presentar unes proporcions esbeltes ab son arch de ferro que sostenia la corriola per medi de la qual se treya l'aygua. Ende-rocat lo convent, los venedors y vehins de la plaça continuaren per alguns anys en la diada de Sant Domingo adornantlo, guarnint prop seu una capelleta del Sant, al qui al mateix temps aquell vehinat, que desde oblidada fetxa lo tenia per son especial patró y advocat, no sols celebrava ab festeigs de carácter popular, sino també religiosos, consistentes en ofici al matí y rosari cantat al vespre, que 's celebraven en la iglesia de la Mare de Deu de l'Ajuda del carrer més baix de St. Pere. Pero restituhida per allá los volts del any 1850, les monges dominiques de Mont-Sió en aquell son convent de la plaça de Sta. Agna, que ja havia dextat d'esser lo teatre del Liceu, per haver sigut tras-ladat junt ab lo Conservatori de música á la Rambla, aquelles bones religioses adquiriren la imatge de St. Domingo, que encar conservan en la iglesia del nou convent de la Rambla de Catalunya, y en lo pati anterior á aquell temple que tot en conjunt oferia un aspecte especial que no sapigué donarli l'arquitecte reconstructor ab tot y utilitzar tota la pedra, restabliren la costum de benehir á la tarde de la vigilia ab la reliquia del Sant, l'aygua d'un pou obert en la habitació de la compradora ó capellá de les monges que era en la casa que formava angle en lo esmentat pati.

Allí acudiren los devots de Sant Domingo á beure aquella aygua que preservava de dolor, allí acudiren los pagesos del Plá al venir á celebrar la diada del 4 d'Agost, en luxosos envelats, que després d'haverlos axecat en los patis dels suprimits convents, alçaren fora lo portal d'Isabel.

L'engrandiment de la ciutat allunyá á la classe agricultora. Ja no 's beneheix lo pou de St. Domingo, ni se celebra lo ball. La fé popular ha fugit, pero també ha fugit lo bon humor.

En les diades de Sant Albert que s'escau lo dia 7 y en la de Sant Llorens qu'es als 10 del mateix mes d'Agost, se benehia l'aygua d'aquests Sants fora les portes de les iglesies de les Carmelites calçades y de la de St. Just, respectivament. D'alguns anys á aquesta part se reparteix

entre los devots l'aygua de Sant Ramón á la Mercé l'últim dia del prop passat mes.

Pero lo que més animació y més tragí donava, era la de Sant Magí. Aquest fill de Tarragona, gloriosíssim confessor de la Fé cristiana en lo segle III de la Iglesia, era, pot dirse, un dels patrons populars de Barcelona, com ho era de tot Catalunya. Les monges de Sant Pere lo tenien per un de sos especials protectors y ab elles los hortolans de les hortes d'aquell indret. En una de les columnes divisories de capelles de la part de la Epistola de la iglesia dels Angels, hi ha esculpturada en relleu la imatge de Sant Magí, y desota un forat que nos indica lo lloch de la aixeta per honrar la aygua del Sant que 's repartia entre 'ls faels; pero hon tenia verdadera importancia la festa del gran varó á qui nostre poble ha venerat més, es als Encants.

En aquella iglesia de Sant Sebastià, establerta per vot de la ciutat, s'hi establí la confraria de Sant Magí que fou constituït patró de tot aquell barri que celebrava ab grans festes sa diada.

Vuyt dies abans era costum anar á buscar la célebre aygua de la font de Brufaganya: aquella font que miraculosament va obrir aquell martre pera satisfer la set de sos butxins; aquella aygua que no serveix pera cuynar, ni tampoch per fer bugada, pero que per més que se 'n bega ni fa mal, ni omplena lo ventre; de la que se 'n comptan mils de curacions y de la que no sols n'han fet menció especialíssima escriptors del pays, sino que ha sigut alabada per estrangers.

Havía arribat ja l'aygua y estava dipositada en lo Padró. En lo dia assenyalat s'organissava una comitiva composta del prohóm, qui portava la bandera de la confraria, ab dos acompanyants, los cordonistes, montats los tres á cavall; després seguia un nombre de carruatges que no baxava d'una dotzena, ocupats per confreres que ostentaven grans toyes de flors; derrerament venien les mules que portaven les botes artísticament pintades y adornades ab cintes y flors, que tenien l'aygua que 'l dia 19 se repartia en apropiades ampolles entre los confreres y devots de Sant Magí. Totes les cavalleries anaven ab guarniments molt vistosos y enflocades. Una ó dos músiques animaven lo pas d'aquella *cabalgata* que recorren los principals carrers y places de la ciutat, arribava á Sant Sebastià entre les demostracions d'alegría del vehinat y lo goig de tot Barcelona, que en pes s'associava á la festa.

Hi ha en lo carrer Nou de Sant Francesch una capella edificada allí en 1735, que s'anomena del Sant Esperit. En ella 's venera á la Verge baix lo títol de la Font de la Salut. En lo dia de la festa, que es lo quart diumenge d'Agost, se guarneix la font que hi ha al pati de la casa ó habitació del capellá y se dona á beure l'aygua que á la vigília ab les ceremonies del ritual se beneeix.

Aquesta costum es un recort del barri de Ribera, enderrocant com es sabut després de la guerra de successió per ordre de Felip V, que s'accontentá ab suprimir aquell vehinat per no enderrocar la ciutat entera. Allí estava abans establerta la capella del Sant Esperit y allí era venerada per aquella part de Barcelona, María Santíssima baix l'advocació de la Mare de Deu de la Salut.

En 1443 existia á Barcelona una confraria destinada al socors dels pobres cegos *orbs* é impossibilitats de treballar. Aquesta Associació als 20 de Juliol del 1552 obtenia llicencia pera establir en lo carrer de les Noces del susdit barri. Portava l'advocació del Sant Esperit. En 1637, quan aquell carrer havia canviat de nom, puix que s'anomenava d'En Oliver, resultantne esser la tercera denominació ja que antigament se deya Antich de les Arenes, se donava autorisació als clergues regulars menors, pera edificarhi un convent, sens dupte adherit á la capella de la confraria es-

mentada, lo qual promogué fortes qüestions, suscidades per los frares de Sant Agustí y la Comunitat de Santa Maria del Mar, que obligaren als dits clergues á marxar cap á Madrid. Retornen en 1652 y estableixen en aquell mateix punt un altre convent que igualment anomenen del Sant Esperit, quina nova capella es acabada l'any 1660, essentne president lo P. Joan Garcés.

Pero les vicisituds de un temps intranquil, motivaria la erecció d'un altre temple, tota vegada que quan s'esdevingué la més amunt indicada ordre de la desaparició del populós barri de Ribera, encar no estava del tot enllestida la construcció de la iglesia, ni la de les capelles. Segons les mides preses avans d'enderrocarho, resulta que lo santuari y les cases de la confraria ocupaven 30 canes de llarch y 12 d'amplaria y que la construcció de la iglesia y capelles noves venien á constituir unes 356 canes de paret de bona qualitat.

Llavors passá la confraria á la parroquia de St. Just y la comunitat de clergues després de gestionar la indemnizació lográ que se li cedís la iglesia de Sant Sebastià dels Encants junt ab lo terrenó proper que es ahon axecá aquell edifici quadrat qu' avuy dia serveix pera los jutjats en la mal anomenada plaça d'Antoni López. També reclamá la confraria la deguda indemnizació de lo que havia perdut com antiga propietaria de la capella del Sant Esperit, pero no lográ tenir establiment propi fins al 1735 en lo carrer Nou de St. Francesch, en la capella subsistent encara, havent sigut un de sos protectors mes zelosos de la antiga corporació afavoridora dels orbs, l'intendent Antoni de Sartine quin escut d'armes s'ostenta rellevat sobre la porta de la actual capella. No havem pogut averiguar que es lo que significa aquella creu de dos travessers igual á la de la colegiata de Santa Agna, pero soplujada per una corona reyal y un cistell ab ansa á cada costat. Abans y després d'aquest establiment, los confreres y confreres de la Mare de Deu de la Salut y del Sant Esperit han obtingut varies mercés espirituals de diferents prelats y també dels papes Urbá VIII, Climent VIII, Benet XIII y Lleó XIII.

En 18 de Maig del 1845 fou destinada á iglesia pera los francesos mercés á les gestions que feu Mr. Ferrán de Lesseps cònsul de França y de Cerdanya en aquesta plaça, celebranthi en dit dia una funció, en la que hi digué la Santa Missa Mr. I. B. Bellanger encarregat de la instrucció religiosa de sos compatricis, los qui al revés d'altre gent forastera, no pretingueren may que perquè ells eren francesos se parlás á tothom desde la trona en son llenguatge, sino exclusivament per los nascuts á França. Dit sacerdot podia administrar á sos paysans aquells sacraments que no eren de dret parroquial y lo seu nomenament y de sos successors estava baix la aprovació del bisbe.

Poch temps, per resultar petita, fou francesa la capella de que parlám, puix á primer de Maig del any següent després d'haver restaurat y daurat los altars, podia la colonia de fills d'aquella nacionalitat celebrar la festa de son rey Felip en la iglesia de Sant Felip Neri que feya alguns anys estava tancada y que havia sigut destinada als francesos.

La capella del Sant Esperit desde les hores ha anat continuant essentne la capella del vehinat, de la repetida confraria y d'alguna altra institució piadosa que d'alguns anys á aquesta part hi ha sigut instalada.

En lo nombré següent parlarem d'un altra Font de la Mare de Deu de la Salut que existeix á Barcelona y es ben poch coneguda. Per avuy ja n'hi ha prou.

RAMÓN N. COMAS.